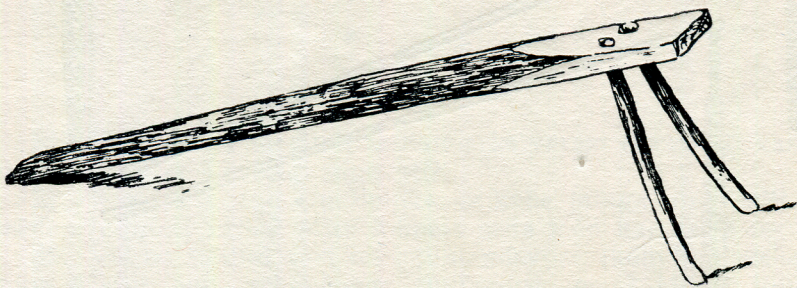

Küsimusleht nr. 95

PÖLLUNDUS

Peks ja tuulamine

1. Mitu koormat vilja mahutas keskmine rehetoa rehekast?
2. Kuidas asetati rukkivihud rehetoas partele?
3. Kas tarvitati vihkude ülesandmisel ja mahavõtmisel erilist kaheharalist puust harki (ahtehark)?
4. Kuidas Teie ümbruses nimetatakse vilja partele kuivama-panekut ja mahavõtmist?
5. Kui kaua kestis keskmiselt ühe partetaie rukki kuivatamine?
6. Mida tarvitati reheahju küttematerjaliks ja kas peres oli traditsiooniliselt kindel kütja (vanaisa, peremees jne.)?
7. Kas on rehetoas kuivatatud ka veel siis vilja, kui peks toimus juba viljapeksumasinatega?
8. Milliseid valgustusvahendeid mäletatakse kasutatud olevat rehepeksu juures?
9. Kas rabamisest ja peksust võttis osa kogu pere? Ka lapsed?
10. Kas on rabamiseks kasutatud erilist rabamispinki (kohalik nimetus!) või on vihud rabatud vastu seina? Vt. joonis 1.

Joonis 1

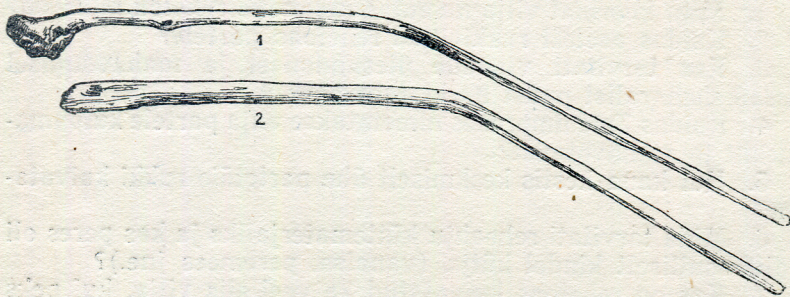
11. Kas rabajaid oli tavaliselt üks või rohkem? Kes nendeks olid?

12. Kuidas toimus lademesse laotamine rehe all? Kui paks tehti lade?

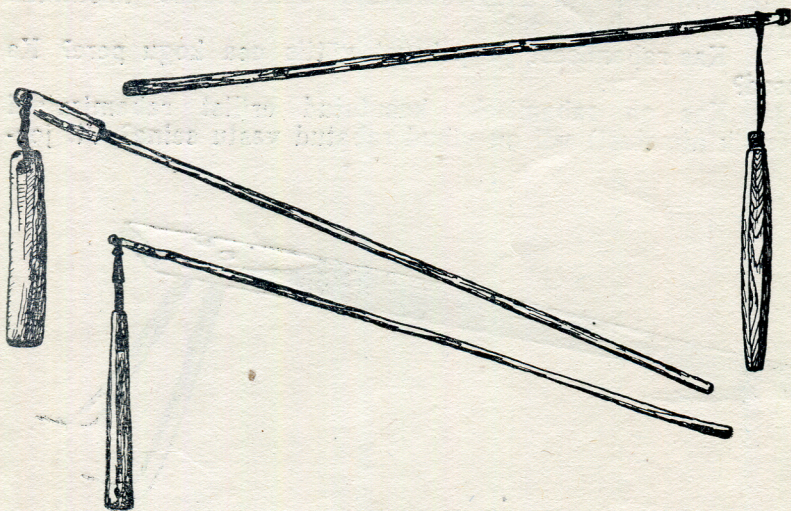
13. Kas ühte lademesse laotati kogu partetäis vilja või peksti vahepeal osa ära?

14. Kui palju aega kulus keskmiselt ühe partetäie vilja peksmiseks?

15. Milliseid peksuvahendeid mäletatakse — varta (kõver puukaigas), või on ladet pekstud koodiga (pindaga)? Vt. joonis 2 ja 3.

Joonis 2

Joonis 3

16. Kuidas Teie ümbruses kinnitub kolk koodi varre külge? Vt. joonis 3.

17. Kas on tarvitatud varta ja kooti üheaegselt või on üks varasem, teine hilisem nähtus? Kumba eelistati? Miks?

18. Kuidas toimus käsitsipeks reheall (paaris või neljakesi, löödi korraga või vaheldumisi jne.)?

19. Kas ladet on vahepeal keeratud? Puistatud? Vahendid selleks?

20. Kuidas eraldati terad õlgedest-aganatest? Mida tehti edasi õlgedega, aganatega?

21. Kas viljapäid, kuhu terad sisse jäid, on eraldi välja korjatud ja pekstud?

22. Kas rukist on käsitsi pekstud ka mõnel teisel viisil ja teistsuguste vahenditega?

23. Kuidas toimus suvivilja kuivatamine ja milles erines nende peksmine rukkipeksust?

24. Kas mäletatakse lademe «trampimist» jalgadega või loomade poolt? Või on tarvitatud selleks reherulli? Milline ta Teie ümbruses oli ja millal tuli ning kadus kasutuselt? Kohalik nimetus! Vt. joonis 4.

25. Kas reherulli tarvitati ka rukkilademe peksmiseks?

26. Milline oli viljade peksujärjekord? Oli see püsiv?

27. Millal on viimati pekstud reht käsitsi?

28. Kas hiljem, kui vili peksti masinatega, on kehvikud enne masinaga peksmist leiva lõppedes peksnud reht käsitsi uudseleiva jaoks? Või seemneks? Katuse õlgede saamiseks?

29. Kas suured talud võtsid käsitsi rehepeksul endile palgalist abi? Kas pidid talu rehepeksul aitama talu saunikud, popsid?

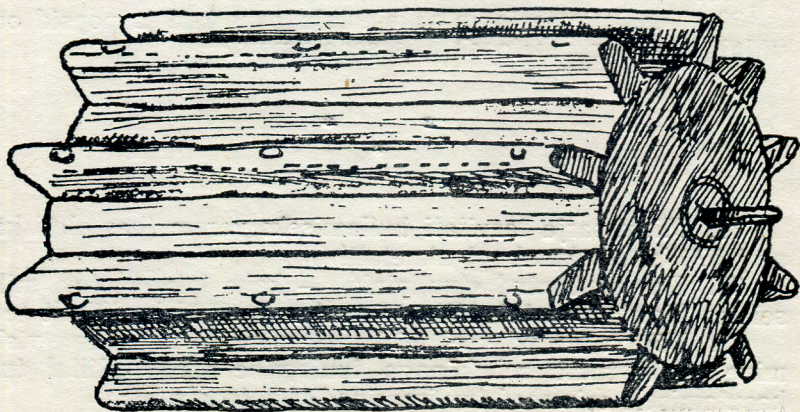
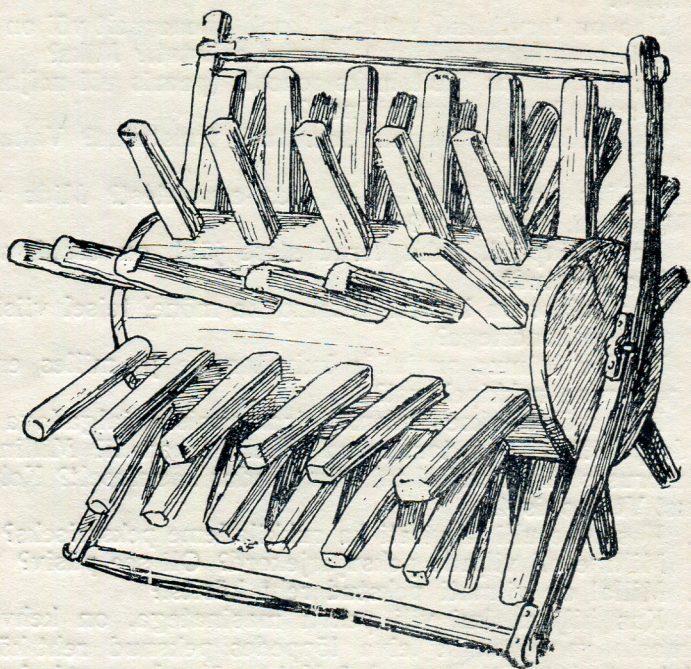
30. Kus kuivatasid ja peksid talu saunikud ja popsid oma vilja? Kas talu rehetoas? Mis seda tingis?

* * *

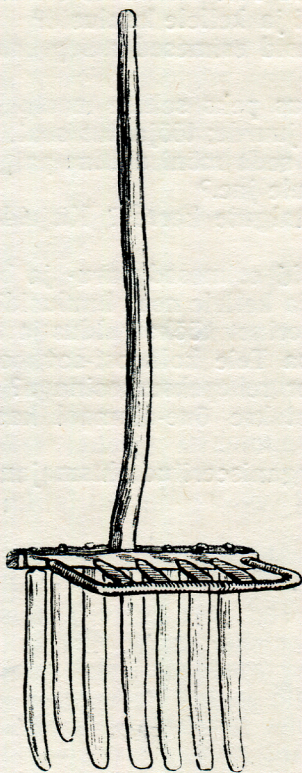
31. Mitut sarja tarvitati tuulamiseks varem (kas alati kaht sarja)? Kuidas kumbagi nimetati?

32. Kas on tuntud «tuulipink» — kahe jalaga pink, millel seistes liigutati sarja? Mitu inimest seda tööd harilikult tegi?

33. Või on tuntud veel teisi tuulamisviise (kühvliga viskamine vastu tuult, rehekápaga tuulamine jne.)? Millal tulid kasutamisele esimesed tuulimasinad? Vt. joonis 5.

Joonis 4

Joonis 5

34. Kas teatav hulk aganaid on jäetud teradega segamini, et leivast puudus ei tuleks? Kuidas prooviti, et aganaid ei saaks terade hulka liiga palju ega liiga vähe?

35. Milliseid vanu kombeid-uskumusi mäletatakse seoses käsitsipeksu ja -tuulamisega?

36. Kuhu pandi terad peale tuulamist?

37. Kas on tuntud vilja hoidmine suurtes ühest puust õõnestatud nõudes?

38. Millal hakati vilja hoidma salvedes?

39. Millal ilmusid Teie ümbruses esimesed rehepeksu-masinad? Kust nad saadi ja kellele kuulusid?

40. Kuidas töötasid esimesed rehepeksu-masinad (inimjõul, hobujõul)?

41. Kuidas toimus peks sellise masinaga — kui palju inimesi oli vaja peksu juurde; tööjaotus seal; kas omanik ise juhtis masinat või tegi seda mõni abiline-palgaline; kuidas ja kui palju tasuti omanikule jne.?

42. Kas peksti talgute korras? Kirjeldage viimaseid lähemalt!

43. Millal ilmusid esimesed auru- ja bensiinijõul töötavad rehepeksu-masinad ja kellele need kuulusid? Kas nendega peksmisel oli eelmistest erinev töökorraldus ja tasustamine?

44. Kui suur osa Teie kolhoosi-sovhoosi viljast pekstakse kombainiga, kui suur rehepeksumasinaga?

45. Kuidas pekstakse õue-aiamaal kasvatatav vili? Tasu selle eest?

46. Kuidas on organiseeritud ühismajandi vilja kuivatamine ja säilitamine?